

Ruimtelijk

MONUMENTEN, ARCHITECTUUR, STEDENBOUW en LANDSCHAP in ROERMOND en omstreken

- *Steegstraat 7 bedreigd door "Ondernemershuis"*
- *Een progressieve conformist...*
- *Henri Drehmanns en de wijnhandel in het gotische huis*
- *Open monumentendag: Stichting Ruimte onder de pannen bij De Steenen Trappen en de Ursulakapel*

COLOFON

Ruimtelijk verschijnt viermaal per jaar en brengt nieuws, achtergronden en uiteenlopende opinies rond monumentenzorg, stedenbouw, ruimtelijke ordening en architectuur in Roermond en omgeving. Bestuursbijdragen vallen buiten verantwoordelijkheid van de redactie. Overname van artikelen is toegestaan nadat toestemming is verkregen en als bronvermelding wordt toegepast.

UITGAVE

Stichting Ruimte.
ISSN 1389-2606.

REDACTIE

Lucien Jansen, Marianne Wulms-Hovens,
Chris Roemen, Leonard Fortuin.

REDACTIE-ADRES

Wijershoflaan 31, 6042 NK Roermond,
tel. 0475-350367.

VORMGEVING EN OPMAAK

Harry Segers www.harrysegers.nl

FOTOGRAFIE

Chris Roemen, Leonard Fortuin.
Coverfoto: Harry Segers Roermond

VERSPREIDING

Per post of eigen bezorgers. Oude nummers zijn beperkt verkrijgbaar op het redactieadres of bij Boekhandel Boom, Neerstraat 31a, Roermond.

ABONNEMENTEN

€ 16,- per jaar, over te maken op
Rabobank 1423.96.680.

Bij meerdere abonnementen op één adres abonnementsprijs in overleg.

ABONNEMENTENADMINISTRATIE

Begijnhofstraat 34, 6041 GX Roermond,
tel. 0475-329936.

BESTUUR STICHTING RUIMTE

Hein Tilborghs (voorzitter),
Leonard Fortuin (vice voorzitter),
Lucien Jansen (secretaris),
Jan Grouls (penningmeester),
Quint Lommen.

SECRETARIAATSADRES

Wijershoflaan 31, 6042 NK Roermond,
tel. 0475-350367.

E-MAIL

info@stichtingruimteroermond.nl.

INTERNET

Reacties op *Ruimtelijk* en het beleid van de stichting kunnen ook via

www.stichtingruimteroermond.nl

Sinds kort vindt u ons ook
op Facebook

DRUK

ARS Grafisch

DE STRAATVEGER

'Straatvegers' komen - als het goed is - overal, en zijn daardoor goed op de hoogte van het wel - en vooral - het wee in een (binnen-)stad. En ze schrijven graag columns. Een van hen veegt in Ruimtelijk 'de vloer aan'.

Als je 50 bent geworden mag je veronderstellen dat je tot de jaren van verstand bent gekomen. Dan word je geacht geen domme dingen meer te doen en zeker geen dingen die je tot in lengte van

dagen geld gaan kosten en/of problemen opleveren. Of nog erger: anderen geld gaan kosten en/of problemen bezorgen.

Ik vertel u niets nieuws als ik u zeg dat de VVD afdeling Roermond onlangs heeft gevierd dat ze 50 jaar geleden werd opgericht: proficiat! In die 50 jaar heeft deze politieke partij voor grootse veranderingen gezorgd in Roermond, zeker op economisch gebied. Meest opvallende verandering is de komst van het Designer Outlet Centrum geweest. Toegegeven, de huidige wethouder van o.a. Economische Zaken zag de potenties van een dergelijk koopcentrum eerder dan de rest van Roermond en zeker van de winkeliers in de binnenstad. Binnenkort 4 miljoen bezoekers voor in totaal straks 150 winkels na fase IV. Wie had dat ooit kunnen denken!

Door een dom toeval is de A73 aan de oostkant van de Maas aangelegd en niet aan de westkant. Toen dat eenmaal een feit was, heeft men het klaar gekregen om de afstand tussen de bestaande rondweg in de vorm van de Sint Wirosingel en de aan te leggen autoweg A73 dusdanig te verbreden dat er de mogelijkheid ontstond om de Oostelijke stadsrandzone of de Huis- en Tuinboulevard en de Noordelijke Stadsrandzone of het Retailpark aan te leggen. En zie daar, weer een succes, al gaat dit succes toch ten koste van het winkelbestand in de binnenstad zoals te zien is aan de groeiende leegstand in dat deel van de stad.

Maar nu hoor ik u denken: "Zeg, dat zijn toch zeker geen domme dingen?" Nee zeker niet.

Maar in het jaar dat de VVD Roermond 50 jaar is geworden, steunt de partij het voorstel om een al vanaf 2009 leegstaand kantoorpand op het Kazernevoortterrein aan te kopen en de zogenaamde "Stadswinkel" daarheen te verplaatsen. In het coalitieakkoord 2010-2014 is dat voornemen vastgelegd, echter onder de voorwaarde dat er een hoogwaardige invulling zou komen voor dat deel van het stadhuis dat door de verplaatsing leeg zou komen te staan. Er is een City-Challenge uitgeschreven in een poging om een hoogwaardige invulling voor dit deel van het stadhuis te vinden, maar verder dan het opvragen van drie brochures is het niet gekomen. Op mijn favoriete zender Vox-TV heb ik de burgemeester ik weet niet hoe vaak zien en horen uitleggen dat de bereikbaarheid van de stadswinkel op de Markt te wensen overlaat. Dat lijkt me een onjuiste voorstelling van zaken. Immers, er zijn parkeerplaatsen voor invaliden in de Swalmerstraat, de Markt heeft nog steeds flitsparkeerplaatsen en er is een fantastische parkeergarage op een paar honderd meter afstand! Als burgemeester mag je de inwoners van je gemeente toch niet doelbewust verkeerd voorlichten!? Ik zag hem bezig met wat wij destijds "redactiesommen" noemden, met een stift op een gammel bord. En de uitkomst kon niet kloppen: kopen is voordeliger dan huren, zo rekende hij voor. Maar hij vergat de lengte van de huurtermijn want het voordeel ontstaat pas na 23 jaar, dus als de VVD (bijna) 75 jaar bestaat en de minister-president wel de gelegenheid heeft om naar Roermond te komen! Gevolg van die onjuiste voorlichtingscampagne van de burgemeester is dat 18 raadsleden op 7 juli 2011 vóór het voorstel hebben gestemd om de stadswinkel te verplaatsen naar een pand dat € 15,5 miljoen kost. Een pand dat bovendien te klein is, waar al twee huurders in zitten tot minstens 2014 en misschien wel tot 2019, waar de liften te klein zijn en waar invalide-toiletten ontbreken. En dat terwijl het alternatief letterlijk om de hoek ligt in de Bethlehemstraat. Een leegstaand kantoorpand met bijna evenveel vloeroppervlak voor "maar" € 2,9 miljoen. Achttien raadsleden hebben vóór de aankoop gestemd, waaronder elf van de VVD.

Rugnummers? Ik verwijs graag naar het verslag van de raadsvergadering van 11 juli jl. op de website van de gemeente.

Steegstraat 7 bedreigd door “Ondernemershuis”

Het Ondernemershuis. Links het pand Wilhelminasingel 25 waarin de LLTB is gevestigd. In het midden het voormalige Ursulinenklooster aan de Steegstraat 5. Rechts het pand Steegstraat 7. Tussen de Interpolistoren op de achtergrond en het pand Steegstraat 7 bevindt zich de bidkapel uit 1669 (niet zichtbaar). De toren en de kapel maken geen deel uit van het ondernemershuis.

Foto: Peter Wijnands.

TEKST: LUCIEN JANSEN EN LEONARD FORTUIN

Lege kantoren houden Roermond bezig, hergebruik gelukkig ook. Het gebouw van de Limburgse Land- en Tuinbouw Bond (LLTB) krijgt een verbinding met het Ursulinenklooster, waardoor het “Ondernemershuis” ontstaat. Daarin zullen zich een aantal organisaties vestigen die nu nog elders gehuisvest zijn. De delen van het nieuwe Ondernemershuis hebben een monumentale architectuur en een interessante geschiedenis.

Een glazen constructie zal het gebouw van de LLTB aan de Wilhelminasingel 25 koppelen aan het voormalige Ursulinenklooster aan de Steegstraat 5. Zo ontstaat een kantorencomplex waarin het “Ondernemershuis” vorm zal krijgen. In dit complex zal de Kamer van Koophandel en Ondernemend Limburg zijn intrek nemen, een samenwerkingsverband van drie sociaal-economische organisaties: de Limburgse Land- en Tuinbouw Bond (LLTB), de Limburgse Werkgevers Vereniging (LWV) en het Midden en Klein bedrijf in Limburg (MKB). Ook Syntens, een innovatienetwerk voor ondernemers, heeft het voornemen kenbaar gemaakt zich hier te vestigen. Verplaatsing van deze bedrijven naar het Ondernemershuis zal de onderlinge

contacten tussen genoemde organisaties verbeteren. En voor de bezoekers komt het ideaal van “boodschappen doen bij één loket” dichterbij. Maar het Ondernemershuis heeft ook een belangrijke negatief gevolg, namelijk leegstand in de voormalige Teekenschool aan de Godswaerdersingel en aan het Buitenop.

OOK STEEGSTRAAT 7 IS MONUMENTAAL

De monumentale waarde van het LLTB-gebouw en het voormalige Ursulinenklooster wordt algemeen erkend. Voor het pand Steegstraat 7 geldt dat echter niet: de verantwoordelijke instanties betwijfelen of dat monumentaal is en hebben een aanvraag voor een sloopvergunning ingediend. Ten onrechte: dat pand is op hetzelfde kadastrale perceel gebouwd als het Ursulinenklooster (Steegstraat 5). Bovendien is het pand zelf ook voldoende monumentaal om behouden te blijven. De gemeente heeft dus ons inziens geen enkele reden om de aanvraag voor een sloopvergunning te honoreren.

STEEGSTRAAT 5, HET VOORMALIG URSULINENKLOOSTER

De geschiedenis van dit pand valt in te delen aan de hand van de verschillende functies die het gebouw heeft gehad:

Het klooster – In 1646 hebben de zusters Ursulinen een bestaand pand in de Steegstraat gekocht van baron Bentinck. Het is niet uitgesloten dat de zusters vóór 1646 al elders in de stad domicilie hadden gekozen. Het gebouw dat de zusters aankochten lag direct aan de Steegstraat en parallel aan die straat. Op de kaart van Herman Janssens uit 1671 is het gebouw zichtbaar, maar het is dan al uitgegroeid tot een L-vormig complex dat via een poort aan de straat toegankelijk is.

Bij de tweede stadsbrand van 1665 bleef het gebouw niet gespaard. Bij de herbouw in **Ondernemershuis** >

INHOUD

Cover: uitbouw aan het v.m. Ursulinenklooster.

2 Colofon; De Straatveger.

3 Steegstraat 7 bedreigd door “Ondernemershuis”.

6 Een progressieve conformist Architect Peutz en de Heilige Geestkerk.

9 Henri Drehmans en de wijnhandel in het gotische huis.

12 Open monumentendag: Stichting Ruimte onder de pannen bij...

14 Korte berichten en meer...

16 Op de Rol ‘Lopende zaken’.

Ondernemershuis > dezelfde vorm werd er een kerk aan toegevoegd die in 1685 gereed was. Deze kerk stond haaks op de Steegstraat en was gebouwd in de stijl van de Barok. Bisschop Reginald Cools wijdde de kerk op 21 oktober 1685 aan de heilige Ursula. Door de bouw van de kerk aan de noordkant van het complex ontstond er een vierkant geheel met een grote binnenplaats toegankelijk via de al eerder genoemde poort aan de Steegstraat.

Omdat de zusters Ursulinen zich maatschappelijk nuttig maakten door het geven van onderwijs, sloot de Oostenrijkse keizer Joseph II het klooster aanvankelijk niet toen hij dat met andere kloosters wel deed. Ook de Fransen stelden zich om dezelfde reden tolerant op, al legden ze de zusters wel een aantal beperkingen op. Maar in 1798 kwam aan de tolerantie een einde en werden de zusters verdreven.

Het woonhuis – Het complex werd op 27 december 1799 voor 300.000 Franse francs verkocht aan Mathieu Moreau, een landbouwer uit de Faubourg St. Walburge te Luik. De kerk moet aan het begin van de 19e eeuw zijn gesloopt. Het deel van het complex dat parallel aan de straat lag en de brouwerij die aan de zuidzijde haaks op de straat stond werden rond 1830 gesloopt. Daarmee kreeg het voormalige klooster de ligging zoals wij die nu nog kennen. Een hoge muur scheidde het gebouw van de straat. Die muur werd pas in 1955 vervangen door de lage muur die er nu nog staat.

De weduwe van A. Moreau verkocht in 1822 vijf zevende deel van het geheel aan Josef Claessens en de rest aan meester-schrijnwerker Pieter Josef Reyns. Door zijn huwelijk met de dochter van Josef Claessens verwierf notaris Felix Miliard een deel van het gebouw. In 1836 kocht hij de rest van de weduwe van Pieter Josef Reyns en werd daarmee eigenaar van het geheel. Vanaf zijn dood in 1881 bewoonden zijn twee kleindochters het pand tot ongeveer 1920.

Het linker gedeelte werd bewoond door Amelie Milliard die huwde met mr. Charles Strens, terwijl Louise Miliard het rechter deel betrof. Zij bleef ongehuwd omdat haar ouders de man van haar keuze niet accepteerden. In deze periode veranderde het gebouw van uiterlijk. Zo werd het noordelijk gedeelte op de plaats werd destijds de kerk stond naar voren uitgebouwd zodat het uitgroeide tot een statig herenhuis. Verder werd er een serre aangebouwd en werden de ramen vergroot door het verwijderen van bovendorpels en van borstweringen aan de onderzijde. Aan de zuidwestzijde, zichtbaar vanaf de Steegstraat, werd in een nogal eclectische bouwstijl een luifel c.q. een balkon geconstrueerd. Ook werd op het huidige adres Steegstraat 7 een woning met stallen gebouwd.

Landbouw-winterschool – Nadat het pand een aantal jaren leeg had gestaan, kocht de LLTB het in 1923 aan. In het rechter gedeelte vestigde het LLTB de Landbouw-winterschool, in het linker gedeelte hield de LLTB vanaf 1939 kantoor. Aan de Wilhelminasingel 25 was in 1941 het kantoorgebouw voor de LLTB verrezen. Dat bleek al spoedig te klein vanwege met name de sterke groei van de Onderlinge Verzekerings Maatschappij (O.V.M.). In 1962 werden er plannen ontwikkeld om de panden Steegstraat 5 en Wilhelminasingel 25 te koppelen, maar daar werd uiteindelijk van afgezien.

De Landbouw-winterschool groeide uit tot de Middelbare Landbouwschool, ook al was het gebouw daar in feite niet

geschikt voor omdat praktijklokalen ontbraken. In 1966 werd de Middelbare Landbouwschool dan ook verplaatst naar het gebouw waarin de Hogere Landbouwschool was gevestigd aan de Bisschop Lindanussingel en de Bisschop van Cuyckstraat.

RABO regio-kantoor – Vervolgens stond het gebouw 13 jaar leeg, tot 1979. Toen vestigde de Rabobank er een regio-kantoor in. Daartoe werd het gebouw inwendig volledig gestript. Slechts twee engelpjes in de vorm van consoles bij de ingang en een hoeksteen uit de Barokkerk, ingemetseld op zolder, herinnerden daarna nog aan het voormalige klooster.

Monumentaal zijn het voormalige Ursulinenklooster zelf, de kelders onder het pand en de kapconstructie.

HET LANDBOUWHUIS AAN DE WILHELMINASINGEL 25

De LLTB ontstond in 1901 door een fusie van de Maatschappij van Landbouw en de Limburgsche Christelijke Boerenbond. Het kantoor was op diverse plaatsen in de binnenstad van Roermond gevestigd zoals de herberg Du Lion D'Or in de Neerstraat, maar uiteindelijk werd in 1939 besloten tot nieuwbouw in de directe omgeving van de Middelbare Landbouwschool, Steegstraat 5. Wegens de ophoging van de Maasbrug werd ook de Ursulinenwal opgehoogd en daarop werd het Landbouwhuis gebouwd.

Architect was ir. Jos Franssen, die een T-vormig gebouw ontwierp in Romaans/Gotische stijl. Dat werd op 23 juni 1941 ingezegend door Mgr. Bemelmans. De grootste uitbreidingen vonden plaats in de jaren vijftig. In 1954 werden over drie verdiepingen spreekkamers aangebouwd aan de zuidzijde van het gebouw. Om de verzekeringstak onderdak te bieden werd in 1958 een tweede vleugel aan de oostzijde gebouwd, ontworpen door de architect Th. Spoelstra. Daarnaast vonden er nog de nodige interne verbouwingen plaats om de honger naar kantoorruimte te stillen.

Omdat alle uitbreidingen in een relatief korte tijd plaats vonden en omdat het gebouw altijd slechts één gebruiker heeft gekend, vormt het gebouw architectonisch nog steeds een geheel. Alleen daarom al verdient het om in deze vorm behouden te blijven, nog afgezien van het gegeven dat het gebouw de uitdrukking is van een sociaal-economische en landbouwhistorische ontwikkeling van een katholieke standsorganisatie.

STEEGSTRAAT 7

Ook hier kunnen we verschillende functies en onderdelen van het pand onderscheiden, elk met zijn eigen geschiedenis:

Klooster – Naar alle waarschijnlijkheid maakte dit pand ook deel uit van het Ursulinenklooster. Het is immers gebouwd op het grondgebied van de zusters Ursulinen. In de verkoopakte uit 1799 waarin het kloostercomplex wordt verkocht aan Mathieu Moreau staan stalletjes omschreven waarmee het pand Steegstraat 7 bedoeld zal zijn. Het betreft in ieder geval een langgerekt object dat op grond van latere kaarten bestond uit twee aparte volumes.

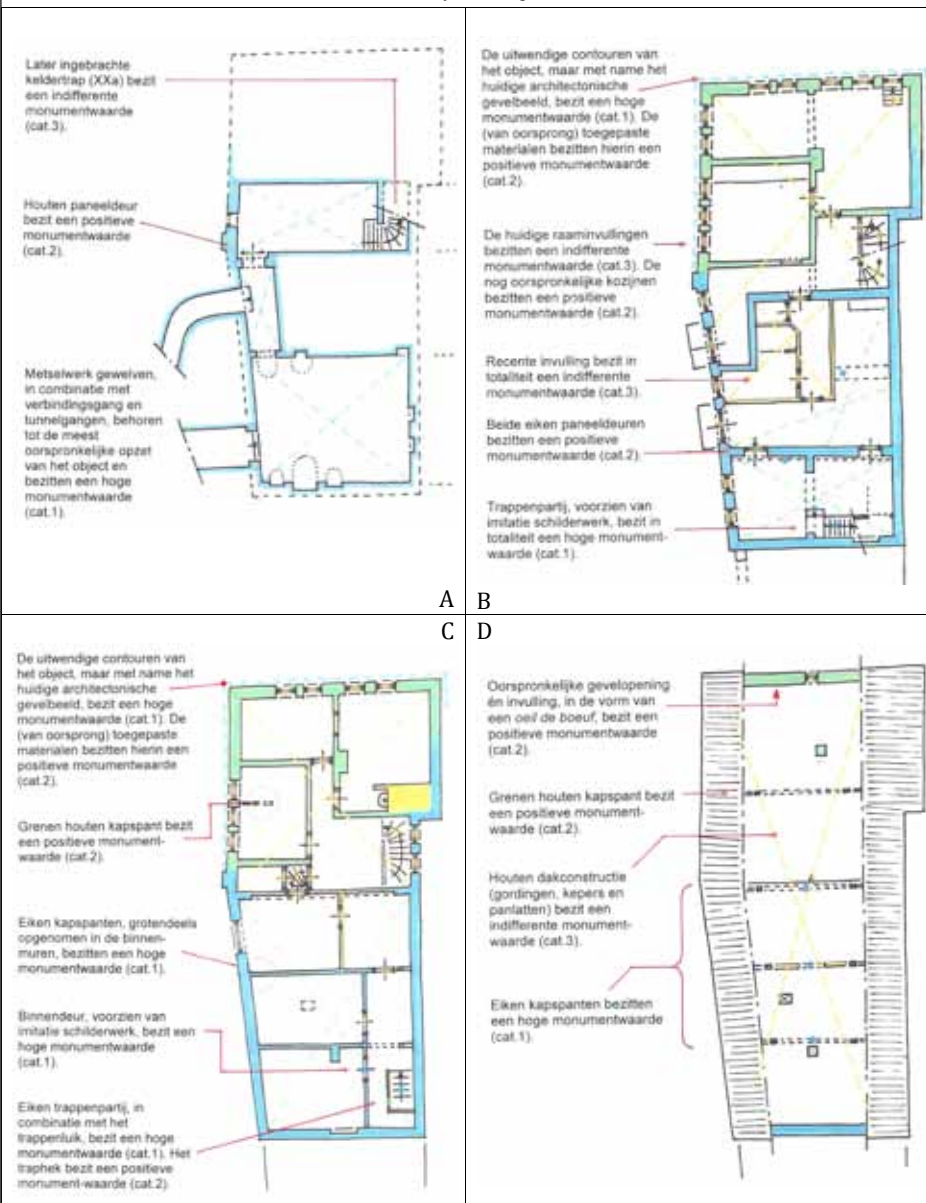
Op kelderniveau stond het huidige pand Steegstraat 7 zeker in verbinding met het voormalige Ursulinenklooster gegeven de ondergrondse tunnel die nu nog aanwezig is, zij het afgesloten door een muur (zie plattegrond).

Koetshuis – De familie Milliard heeft het Ursulinenklooster een

Monumentale waarden van Steegstraat 7, per bouwlaag

(A: kelder; B: begane grond; C: 1^e verdieping; D: zolder en dak)

Bron: Cultuurhistorische Analyse Steegstraat 7, Roermond, 2011

A B
C D

Legenda:

	Hoge monumentwaarde (categorie 1). Van cruciaal belang voor structuur en/of betekenis van het object. Behoud is noodzakelijk.
	Positieve monumentwaarde (categorie 2). Van belang voor structuur en/of betekenis van het object. Behoud is wenselijk.
	Indifferente monumentwaarde (categorie 3). Relatief van weinig belang voor structuur en/of betekenis van het object.

groot deel van de 19e eeuw en in het begin van de 20e eeuw bewoond en het complex daarmee bijna een eeuw in bezit gehad. Eén van de veranderingen uit deze periode is een uitbreiding aan de zuidzijde. Daar werd een standplaats voor de koetsen gebouwd. Tevens scheidde een muur met onderdoorgang de achter het klooster liggende tuinen van het voorterrein. Die muur moet hebben gestaan tussen het Ursulinenklooster en het huidige pand Steegstraat 7.

Conciërgewoning – Met het oog op de komst van de Landbouw-winterschool werd het noordelijk deel van Steegstraat 7 verbouwd tot conciërgewoning. Dit deel van het pand werd grotendeels opnieuw opgetrokken in een expressionistische stijl. In 1963 werd het pand nogmaals verbouwd, maar deze verbouwing had vooral een intern karakter. Een deel van de naastgelegen stal werd bij het pand getrokken om hier o. a. badkamer en washok te maken.

Monumentaal en dus behoudenswaardig van dit pand is zeker de kelderruimte met zijn verbindingsgang met het pand Steegstraat 5 en een aantal tunnelgangen. Daarnaast zijn ook de buitenmuren, de binnenmuren, de natuurstenen drinkbak en de kapconstructie monumentaal te noemen.

In de jaren 1967 en 1968 is er een uitvoerige discussie geweest tussen de LLTB, de gemeente Roermond, de Limburgsche Onderlinge Verzekeringmaatschappij (O.V.M.) en de Rijksdienst voor de Monumentenzorg over het al dan niet plaatsen van het pand Steegstraat 7 op de lijst van beschermde monumenten. De LLTB en de O.V.M. wilden Steegstraat 7 het liefst slopen om de toegang te verbeteren tot dat deel van het LLTB-gebouw waarin de O.V.M. was ondergebracht. De gemeente Roermond besliste echter afwijzend op de aanvraag voor een sloopvergunning. In het najaar van 1993 werd echter wél een sloopvergunning afgegeven voor een deel van het pand Steegstraat 7. Er werden daarna vier garageboxen gebouwd op het gesloopte deel van het pand.

STAND VAN ZAKEN

Gezien vanuit monumentaal perspectief valt de herontwikkeling van het LLTB-gebouw, het voormalige Ursulinenklooster en het pand Steegstraat 7 tot een Ondernemershuis meer dan toe te juichen. Vraag blijft natuurlijk wel wat de herbestemming van de monumentale Teekenschool zal worden zodra de huidige gebruikers van dit pand naar het Ondernemershuis verhuizen.

De monumentale waarde van het Ursulinenklooster en het gebouw van de LLTB staan niet ter discussie. Beide zijn terecht aangewezen als rijksmonument. Het pand Steegstraat 7 staat op hetzelfde kadastrale nummer als het Ursulinenklooster (Steegstraat 5). Op grond daarvan is het pand Steegstraat 7 formeel gezien ook een rijksmonument. Dat standpunt wordt gedeeld door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Bovendien bevatten

interieur en exterieur meer dan voldoende monumentale waarden die pleiten voor behoud. Zie kader Monumentale waarden van Steegstraat 7, per bouwlaag, ontleend aan het rapport Cultuurhistorische Analyse Steegstraat 7, Roermond (2011).

Desondanks heeft op 19 april jl. de gemeente Roermond een aanvraag voor een sloopvergunning voor het pand Steegstraat 7 gepubliceerd. Die aanvraag is echter nog niet in behandeling genomen omdat de aanvraag onvolledig is. Wettelijk moeten de ontbrekende stukken binnen zes weken na het indienen van de aanvraag worden aangeleverd. Indien dat niet gebeurt wordt de aanvraag niet in behandeling genomen.

GEBRUIKTE LITERATUUR

Bouwhistorie Loo, Steegstraat 5, Roermond (31 maart 2010).
Bouwhistorie Loo, Wilhelminasingel 25, Roermond (31 maart 2010).
Bouwhistorie Loo, Steegstraat 7, Roermond (3 februari 2011).

Een progressieve conformist

Architect Peutz en de Heilige Geestkerk

TEKST: IR. MARTIJN WILMS

RECENTE FOTO'S: HARRY SEGERS

Een analyse van de Heilige Geestkerk te Roermond vormde aan het begin van mijn architectuurstudie de introductie tot het werk van architect Prof. Ir. F.P.J. Peutz (1896-1974). Inmiddels is deze kerk wegens teruglopend kerkbezoek onttrokken aan de eredienst. De recente herbestemming tot medisch centrum vormt reden om dit voormalige godshuis opnieuw te bestuderen.

DE ARCHITECT

Helaas zijn veel voormalige kerkgebouwen uit de wederopbouwperiode ten prooi gevallen aan de slopershamer. De belangrijkste reden hiervoor is het teruglopend aantal kerkangers. Als aanvullende redenen kunnen de financiële waarde van het perceel en de bouwkundige staat genoemd worden, alsmede het veelal ontbreken van een beschermde status en het gebrek aan bereidheid tot herbestemming. Het feit dat de voormalige Heilige Geestkerk dit lot bespaard is gebleven, duidt op een op een bepaalde status.

Tegenwoordig wordt het werk van architect Frits Peutz zowel nationaal als internationaal op waarde geschat. Zo is zijn ontwerp voor het Glaspaleis te Heerlen, het voormalige Schunck warenhuis, één van de duizend gebouwen uit de vorige eeuw die door de Union d'Architecture (U.I.A.) op de lijst van topmonumenten is geplaatst. Een eervolle vermelding, die slechts aan twaalf andere Nederlandse bouwwerken is toegewezen. Toch genoot zijn werk lange tijd slechts regionale bekendheid. Dit is deels toe te schrijven aan het feit dat zijn werkgebied vrijwel beperkt bleef tot (Zuid-) Limburg. Zo is hij in Roermond samen met A.J.N. Boosten (1893-1951) verantwoordelijk voor de na-

oorlogse torenbekroning van de St. Christoffelkathedraal.

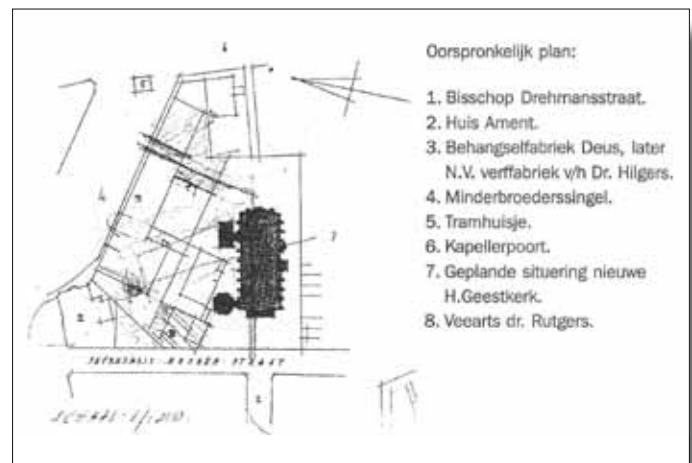
Daarnaast vormt Frits Peutz een moeilijk te typeren architect. Zo had hij een bijzondere interesse voor continuïteit binnen de architectuur. Naast diverse studies, uit dit zich in zijn werk door het gebruik van traditionele- en moderne vormen, technieken en materialen. Voor tijdgenoten was het hierdoor moeilijk om het werk van

Peutz binnen een bepaalde stroming te plaatsen; hij was deels behoudend en deels vooruitstrevend.

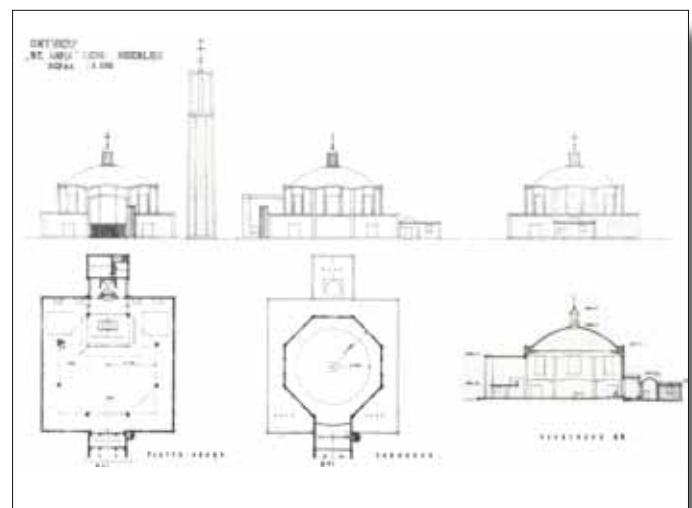
Nadat zijn werk in de vergetelheid is geraakt, ondergaat het in de jaren '80 van de vorige eeuw een herwaardering. Zijn werk krijgt nationale bekendheid. Niet alleen door een tentoonstelling en publicatie, maar ook omdat zijn interesse voor continuïteit aansluit bij het Postmoderne gedachtegoed dat in de jaren '80 actueel is. Deze herwaardering heeft mede het lot van de Heilige Geestkerk bepaald.

DE KERK

Binnen het werk van Frits Peutz neemt de voormalige Heilige Geestkerk een bijzondere positie in. De architectuur van zijn kerkgebouwen is doorgaans een stuk behoudender. Ook zijn eerste ontwerp voor de Heilige Geestkerk is een stuk conventioneel. Dit ontwerp toont een zaalbouw gelegen op het verlengde

van de as van de Bisschop Drehmansstraat. Andere programmaonderdelen, zoals een achtkantige toren, worden aan de hand van de perceelsgrens positioneerd langs deze zaalbouw. Pas wanneer in een later stadium het bouwperceel verschuift

naar de Minderbroederssingel, ontstaat het plan voor een centraalbouw met een monumentale koepel. In overeenstemming met de opbloei van het Roomse leven na de Tweede Wereldoorlog, biedt de kerk plaats aan ruim 1000 kerkgangers.

De Heilige Geestkerk vormt één van de slechts twee uitgevoerde koepelkerken uit het oeuvre van Peutz. Zijn interesse voor continuïteit blijkt ook te gelden voor zijn eigen werk, getuige de gelijkenis tussen de Heilige Geestkerk (1954), en de eerder door Peutz ontworpen St. Annakerk (1951) te Heerlen. Ondanks de duidelijke verwantschap, zien we bij een nadere bestudering enkele verbeteringen in het bouwplan. Wanneer we kijken naar de plattegrond van het kerkgebouw, valt de ontwikkeling op van een vierkante plattegrond bij de St. Annakerk naar een ronde plattegrond bij de Heilige Geestkerk. Dit is te verklaren als een vereenvoudiging van de aansluiting op de koepel. Een ronde plattegrond sluit immers beter aan op de vorm van de erboven liggende koepel. Zo was bij de St. Annakerk een achtkantige trommel nodig als overgang tussen de vierkante plattegrond en de ronde koepel.

Ook de positie van het altaar verschilt bij de beide kerkgebouwen. De positie van het altaar vormt bij een centraalbouw veelal een lastig vraagstuk. Ruimtelijk gezien is het middelpunt onder de koepel het belangrijkste. Om praktische redenen is deze po-

Geestkerk is daarentegen van minimale proporties. Waarschijnlijk is hiervoor gekozen om niet te concurreren met de dominantie van de koepel, hoewel dergelijke vreemde verhoudingen vaker voorkomen in het werk van Peutz.

De materialisatie vormt echter het meest opvallende verschil tussen de beide kerkgebouwen. De St. Annakerk is volledig uitgevoerd in zichtbeton.

Deze keuze berust deels op constructieve en economische redenen. Daarnaast is het een materiaal dat aansluit bij het stadsbeeld van Heerlen, dat destijds volledig werd gedomineerd door de mijnindustrie. De betonnen constructie van de Heilige Geestkerk is daarentegen in interieur en exterieur bekleed met mergel, behoudens in het oog springende

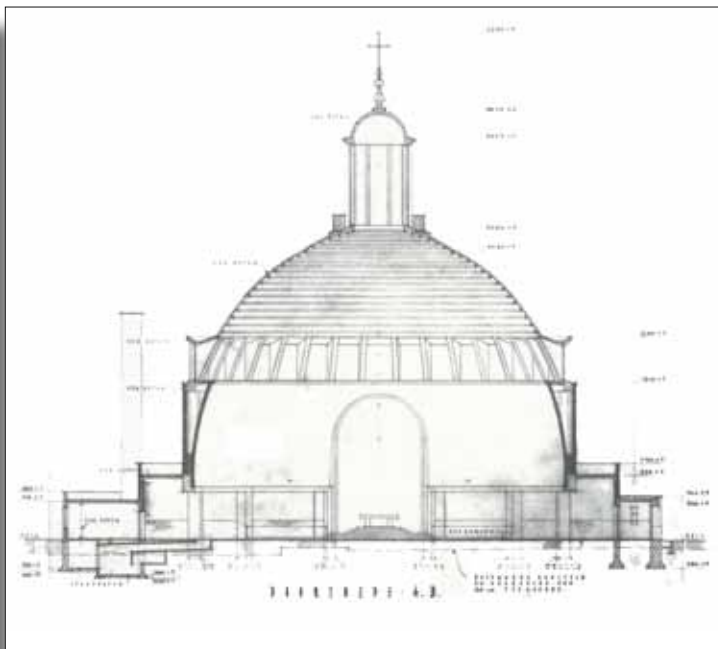

De Heilige Geestkerk werd gebouwd op een terrein waar daarvoor industrie gevestigd was. Voor de bouw van de kerk stond hier de verffabriek van dr. H. Hilgers, maar ook voor die tijd was hier al industrie gevestigd.

Tot omstreeks 1900 stond in de bocht van de Minderbroederssingel de behangselpapierfabriek van B. Deuss, een groot complex dat zich uitstrekte tot aan de Kapellerpoort. Aardig is dat het bedrijf werd bezocht door ds. J. Craandijk, die deze "Tapeten-Fabrik" beschreef in zijn Wandelingen door Limburg (1883). Hij maakt melding van diverse werkplaatsen, een laboratorium, pakkamers, opslagruimtes, en een ruimte waar lijn werd gekookt. Maar ook van "den fraaijen tuin van het aan de fabriek grenzende heerenhuis, met zijn bloeiende heesters, zijn geurende bloemen, zijn hoog geboomte en zijn klaterende fontein."

Waarschijnlijk bedoelde hij daarmee het woonhuis van Deuss zelf. Toch zou die later (in 1898) nog een nieuw huis bouwen, op de hoek van de huidige Pieter Cuyperstraat, waar nu het kantoor van advocaat Van der Bruggen is gevestigd.

Rond 1900 ging de "Tapeten-Fabrik" van Deuss ten onder aan buitenlandse concurrentie.

sitie voor een altaar echter ongeschikt. Ten opzichte van de St. Annakerk wordt de positie van het altaar bij de Heilige Geestkerk sterker gedefinieerd, door middel van een halfroond apsis. Doordat het apsis is vormgegeven als een organische uitstulping van het ronde hoofdvolume, is de positie van het altaar ook aan de buitenzijde in de massageleding van de kerk af te lezen. Het interieur van beide kerkgebouwen wordt gedomineerd door een prachtige monumentale koepel, voorzien van een cirkelvormig reliëf. Deze koepel roept associaties op met historische voorbeelden, zoals het Pantheon te Rome. Ruimtelijk draagt de koepel bij aan een saamhorigheidsgevoel onder de kerkgangers. Het valt op dat de koepel van de St. Annakerk ten opzichte van de Heilige Geestkerk is afgevlakt. Bij de Heilige Geestkerk is de verticale lijn sterker ontwikkeld en wordt de gekromde vorm van de koepel doorgezet in het eronder gelegen muurwerk.

In het exterieur is de koepel van de Heilige Geestkerk ook veel dominanter dan bij de St. Annakerk. Hier had Peutz nog een monumentale vrijstaande klokkentoren in gedachte, die echter nooit is uitgevoerd. De klokkentoren bij de Heilige

constructieonderdelen. Deze materialisatie is waarschijnlijk bepaald door het stadsbeeld. Roermond bezit immers de uit mergel opgebouwde Munsterkerk. Een andere mogelijkheid is dat deze materialisatie een uitdrukkelijke wens was van de opdrachtgever, aangezien het oorspronkelijke, niet-uitgevoerde bouwplan ook was voorgesteld in deze materialisatie. Ook hierbij lijkt Peutz voor continuïteit te kiezen.

DE HERBESTEMMING

Aangezien continuïteit een belangrijk thema vormt in het werk van Peutz, is de keuze voor herbestemming van de voormalige Heilige Geestkerk uitermate gepast. De keuze om hier een medisch centrum te huisvesten, vormt een waardige invulling van een voormalig godshuis. De nieuwe voorziening sluit hierbij aan op de maatschappelijke betrokkenheid van de kerk. Het herbestemmen van een voormalig godshuis betekent onvermijdelijk dat er ingrepen gedaan moeten worden aan het bestaande gebouw. Om klimatologische en programmatische redenen is het veelal

Een progressieve conformist >

Een progressieve conformist > noodzakelijk om de “open” kerkruimte op te delen. Hierbij bestaat echter het risico dat de ruimtelijke kenmerken van de voormalige kerkruimte niet meer ervaarbaar zijn. Een beproefde methode is om het nieuwe programma grotendeels onder te brengen in een gebouwvolume dat los van de bestaande structuur in de voormalige kerkruimte wordt geplaatst. Hierdoor blijven de ruimtelijke kenmerken

deels behouden, en bestaat er de mogelijkheid om eventueel in de toekomst deze ingreep ongedaan te maken (reversibel bouwen). Het plan van Wehrung Architecten voor de herbestemming van de voormalige Heilige Geestkerk toont echter een “hybride” opzet. Deels wordt hierbij het bestaande gebouw opgedeeld en ingevuld, terwijl centraal onder de koepel een vrijstaand gebouwvolume is geplaatst. De ruimte tussen het vrijstaande volume en de bestaande wanden zorgt voor voldoende daglicht, dat via de ramen bij de aanzet van de koepel naar binnenvalt. De

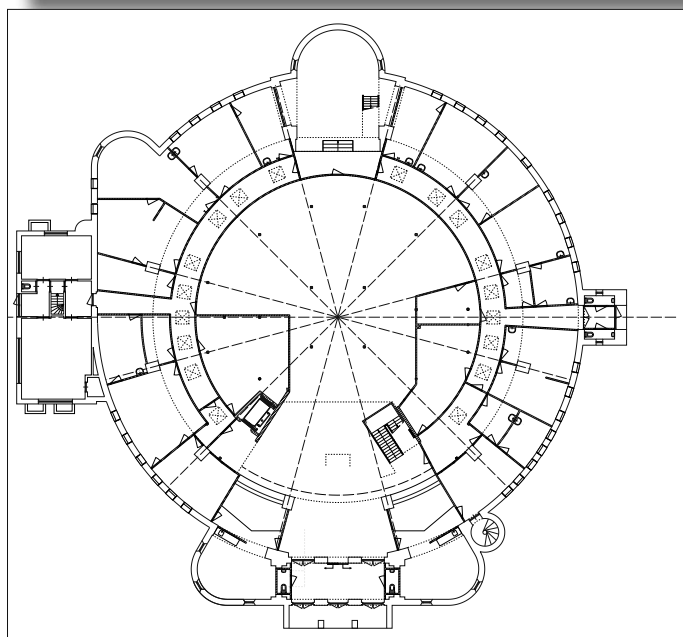
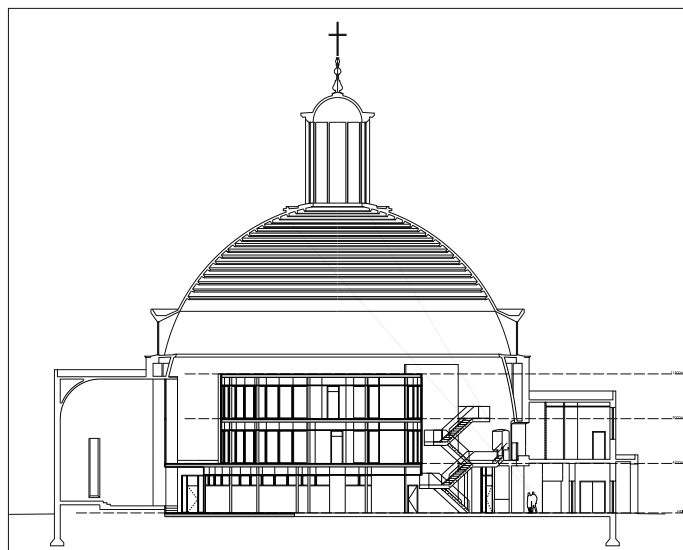
rondgang om de voormalige kerkruimte is echter opgedeeld en ingevuld. Helaas zijn hierdoor nieuwe raamopeningen in de buitengevels noodzakelijk.

In het interieur van de voormalige kerkruimte is het velum verwijderd dat jarenlang het zicht op de monumentale koepel ontnam. Dit velum is bij de renovatie in 1995 aangebracht in een poging de kerkruimte intiemer te maken en problemen omtrent de slechte akoestiek op te lossen. Doordat de afstand tussen de entree en het nieuwe gebouwvolume beperkt is, is de ruimtelijke werking van de monumentale koepel op de begane grond nauwelijks te ervaren. Dit is erg jammer, mede aangezien het “dak” van het nieuwe gebouwvolume niet te betreden is. Hier bestaat echter de potentie voor een prachtige ruimte die volledig gedomineerd wordt door de monumentale koepel. Dit lijkt een gemiste kans.

Het nieuwe interieur staat in contrast met de oude kerkruimte. Nieuwe materialen zoals systeemplafonds en met gipsplaat afgewerkte wanden, wekken geen “duurzame” indruk. Dit in tegenstelling tot de oude wanden van de kerk, die een “eeuwigheidswaarde” lijken te bezitten. Wat tevens opvalt in het is het gebrek aan kleur. Men heeft geprobeerd dit te compenseren door het aanbrengen van gekleurde LED-verlichting. Desondanks wekt het interieur een “klinische” indruk. Dit lijkt een vreemde keuze, aangezien tegenwoordig medische centra veelal een klinische indruk willen voorkomen. Er bestaat een vermoeden dat een groot deel van het beschikbare budget besteed is aan het oplossen van bouwkundige problemen van het kerkgebouw, waardoor het budget van de “nieuwbouw” beperkt was. Het kerkgebouw is weliswaar door deze herbestemming behouden, maar de nieuwe ingrepen lijken hierbij de ambitie te missen die bij deze opgave passen.

BRONNEN:

1. Arets, W., W.H.J. van den Bergh, W.P.A.R.S Graatsma, F.P.J. Peutz Architect 1916 -1966, Eindhoven 1981.
2. Derikx, L. Van Verffabriek tot Koepelkerk, Roermond 1997.
3. Dongen, J. van jr., H. Geestkerk te Roermond, in: Katholiek Bouwblad no. 3, 1 november 1958.
4. Tekeningen nieuwe situatie door Wehrung Architecten.

In Roermondse gewelvenkelders lagen meer dan 200.000 flessen wijn

Henri Drehmanns en de wijnhandel in het gotische huis

TEKST: CHRIS ROEMEN*

Aan de gevel van het gotische huis in de Brugstraat is een beeldhouwde wijngod aangebracht. Het lijkt een authentiek detail bij dit oude koopmanshuis, maar het ornament is relatief nieuw en werd pas aangebracht bij een restauratie in de jaren 1942-1943, in

opdracht van de toenmalige eigenaar, de jong overleden Henri Drehmanns (1919-1945).

Welke beeldhouwer de ornamenten heeft gemaakt is niet precies te achterhalen. In de papieren die betrekking hebben op deze restauratie, in bezit van de familie Drehmanns, duikt de

De beeldhouwde wijngod tegen de gevel van het gotische huis in de Brugstraat

Portret van Henri Drehmanns uit 1909, door Heinrich Windhausen.

naam van een steenhouwer genaamd Spee op, maar een voornaam of initialen ontbreken. Mogelijk betreft het hier een van de ornamentstekers van die naam die in het verleden hebben gewerkt in het atelier van Pierre Cuypers, al zouden die in deze tijd behoorlijk op leeftijd zijn geweest. Voor de vervaardiging van het ornament werden meer dan 250 uur in rekening gebracht. Het ornament, zo breed als de hele gevel, was eigenlijk een groot reclamebord dat op niet mis te verstane wijze de aandacht vestigde op de business die er door de Drehmannsen werd gedreven: een wijnhandel. Langer dan een eeuw was het gotische huis aan Brugstraat 7 eigendom van deze familie.

De familie Drehmanns, waarvan de oudst bekende voorvader afkomstig was uit Süchteln (tegenwoordig een deel van Viersen) was één van de families uit het Duitse Rijnland die in de eerste helft van de negentiende eeuw naar Roermond trokken. De betekenis van deze vooral Rijnlandse emigranten voor de ontwikkeling van de stad was aanzienlijk. Het waren van oorsprong Duitse ondernemers als Philip Claus (textielfabrikant) **Henri Drehmanns** >

Henri Drehmanns > en Jacob Burghoff (papier) die van Roermond een voor Nederlandse begrippen vroeg centrum van industrialisatie maakten. De eerste Drehmanns die zich in Roermond vestigde, was Frans Joseph (1806-1876). In 1825 trok hij vanuit Krefeld naar Roermond, en zette hier een wijnhandel en likeurstokerij op poten. Daarmee trad hij in de voetsporen van zijn voorvaderen, die ook al actief waren in die branche. In 1857 kocht Frans Joseph Drehmanns het gotische huis in de Brugstraat van de graveur Jan Michiel Dionisy, die het pand lange tijd met zijn vader had bewoond.

In 1858, dus een jaar na de koop van het gotische huis liet Drehmanns het huisje links ervan bouwen. Volgens de voormalige stadsarchivaris Mart Smeets bevond zich daar oorspronkelijk waarschijnlijk een inrijpoort die leidde tot het achtererf van het gotische huis. Een in de kelder van het gotische huis gevonden hardstenen gevelsteen met het jaartal 1628 en de initialen HK (van een bewoner in de 17de eeuw, genaamd Hendrik Kindt) diende mogelijk als sluitsteen van deze poort. Wanneer die toegangspoort is gesloopt, is onbekend. Op de als betrouwbaar te boek staande stadskaart van Herman Janssens uit 1671 is op deze plaats in ieder geval reeds aansluitende bebouwing te zien. De diepe kelder onder het pand is trouwens alleen vanaf de straatzijde toegankelijk. Mede om die reden is er al jarenlang niemand meer in geweest.

Na het overlijden van Frans Joseph Drehmanns in 1876, werd de Roermondse wijnhandel en likeurstokerij voortgezet door zijn zoon Henri (1841-1924) die zich ontwikkelde tot een van de belangrijkste ondernemers van Roermond. De firma Drehmanns had ook nog een tak in Maaseik, waar Louis Drehmanns, een andere zoon van Frans Joseph aan het roer stond. Henri Drehmanns was echter degene die de Roermondse wijngroothandel verder uitbouwde. Hij importeerde rechtstreeks van de wijnbouwers, bezocht daarvoor elk jaar de wijngebieden en exporteerde tot het uitbreken van de eerste wereldoorlog op grote schaal wijnen naar Duitsland. In de collectie zaten de duurste wijnen, zoals Mouton Rothschild. Voor zo'n exclusieve wijn moest je natuurlijk diep in de beurs tasten: bij Drehmanns koste hij liefst vier gulden!

KLAP

In 1885 krijgt Drehmanns een enorme klap in zijn privé-leven, als zijn vrouw Caroline overlijdt. Henri is dan 44 jaar, en blijft achter met zijn twee kleine zoontjes, kleuters nog. Met zijn gezin woonde hij aan de Zwartbroekpoort, maar na het overlijden van zijn vrouw besluit hij in te trekken bij zijn moeder en zus, die nog in het ouderlijke (gotische) huis aan de Brugstraat wonen. De opvoeding van de twee jongens wordt voor een gedeelte aan die vrouwen overgelaten, Henri stort zich op zijn werk en op de plaatselijke politiek. Drehmanns was één van de kartrekkers van de in 1877 opgerichte RK Kiesvereniging, kwam in 1887 in de Gemeenteraad, en was van 1897 tot 1913 wethouder. Ongetwijfeld had de familie Drehmanns na 1900 een hele dikke vinger in de Roermondse pap. Niet alleen omdat Henri wethouder en kopstuk van de machtige katholieke partij was, maar vooral ook omdat in dat jaar zijn jongere broer Josephus Drehmanns (1843-1913), werd benoemd tot bisschop van Roermond. In 1903 verlaat Henri Drehmanns het gotische huis, en koopt hij het grote pand Neerstraat 56 (het huis met het putbeeld, recht tegenover de Paradisstraat).

KELDERRUIMTE

Ondertussen floreerde de wijnhandel, die met name in de afzet richting Duitsland een sterke internationale component had. Drehmanns had echter één probleem: kelderruimte. De opslagmogelijkheden in het gotische huis waren beperkt, en het ging bepaald niet om een kleine hoeveelheid. In 1890 berekende Henri de voorraad op 97.788 liter, en in de jaren daarna bleef de voorraad hangen rond de 100.000 liter, met uitschieters naar bijna 150.000 liter. Al met al lagen er tweehonderdduizend flessen! Waar moest hij al die wijn laten? Om de wijn te kunnen opslaan was Drehmanns ertoe over gegaan om op diverse plaatsen in de buurt van de Brugstraat kelderruimte te huren. Zo lag er bijvoorbeeld wijn opgeslagen in de gewelvenkelders aan de Marktstraat (het pand waar tegenwoordig Dagblad de Limburger zit, maar ook verderop, onder het pand van de latere zaadhandel van Wolters). Ook had hij voorraden ondergebracht in het pand Hiegentlich, aan de Markt (tegenwoordig: Laumen). En natuurlijk was er de diepe kelder van het gotische huis zelf.

In totaal huurde Drehmanns zeven kelders in dit deel van de stad. De ondergrondse onderkomens garandeerden weliswaar goede en constante temperaturen, maar de verspreiding van de waar over verschillende locaties was natuurlijk verre van ideaal. Enige leniging in de nood vormde de aankoop, rond 1900, van een kelderloos pand aan de Roersingel waar de wijn gelijkvloers werd opgeslagen. Dat "entrepot", staat er nog steeds: het huisje met de klokgevel naast restaurant De Roerganger (zie foto). Het entrepot werd na de oorlog volledig nieuw vormgegeven door architect Jan Bongaerts. Ondertussen bleef Drehmanns trouwens ook gewelvenkelders huren. Hij moest wel, want de voorraad groeide gestaag verder tot (in 1913) 197.341 liter (263.100 flessen).

MINDERBROEDERSSELING

In 1907 greep Drehmanns zijn kans. Aan de Minderbroederssingel werden de laatste restanten van de oude stadswallen gesloopt, waardoor er tegen gunstige voorwaarden (zes gulden per vierkante meter) grond vrij kwam, direct grenzend aan de achtertuin van zijn pand in de Neerstraat (zie foto).

Het pand in de Neerstraat waar Henri Drehmanns na 1903 woonde. De tuin grensde aan de Minderbroederssingel, waar hij enkele jaren later een nieuw bedrijfspand bouwde.

Henri Drehmanns (inmiddels 66 jaar oud) bouwde er een nieuw, hypermodern bedrijfspand, waarin een grote opslagruimte werd gerealiseerd. Op twee niveaus liet hij een smalspoortje aanleggen, om het "order picking" efficiënter te laten verlopen. In de voorraadkelders voerde het spoortje naar een soort overlaadplateau. Daar konden de flessen door middel van

Het entrepot aan de Roersingel, dat na 1900 werd gebruikt voor wijnopslag. De huidige vorm kreeg het pand pas na de oorlog.

een elektrische (!) takelinstallatie een verdieping hoger worden gehezen, waar ze werden geëtiketteerd en klaargemaakt voor verzending. Ook de bovengrondse ruimtes waren door middel van een smalspoortje met elkaar verbonden.

Zeker in kleine, stedelijke bedrijven kwamen smalspoortjes weinig voor. Het toeval (of niet?) wil, dat er hier twee vlak bij elkaar lagen, die beide daterden van 1907. Even verderop, in de Neerstraat, had Jacques Cillekens (van ijzerwarenhandel Cillekens-Dreessens) immers óók een smalspoortje laten aanleggen, dat de verschillende delen van zijn onderneming met elkaar verbond. Je vraagt je af of Drehmanns en Cillekens, in die tijd beide gearriveerde maar nog altijd uiterst ambitieuze ondernemers, het er met elkaar over hebben gehad.

TIKJE ZELFINGENOMEN

Henri Drehmanns was een van de grote ondernemers van Roermond in het fin de siècle. Een man die lange tijd in het centrum van de macht stond. Hoe groot die macht was toen hij zelf wethouder, en zijn broer bisschop van Roermond was, laat zich raden. Hoe dan ook: een bijzonder energieke entrepreneur en politicus, een harde werker die betrokken was bij belangrijke initiatieven als de bouw

van het slachthuis, en de aanleg van de tramverbindingen naar de omliggende dorpen.

Maar hij wordt ook gekarakteriseerd als drammerig en een tikje zelfingenomen.

Die laatste karaktertrek lijkt hem parten te spelen als het bij de raadsverkiezingen van 1913 aankomt op een tweede stemronde, waarbij het gaat tussen Drehmanns en zijn rivaal dr. L. Stijns. Aan zo'n herstemming heeft Drehmanns, die dan al 26 jaar in de raad zat, totaal geen behoefte: hij werpt de handdoek in de ring, verklaart niet langer uit te zijn op verlenging van zijn mandaat en zegt de politiek abrupt vaarwel. Het lijkt erop dat hij zich in de steek gelaten en onbegrepen voelt door het electoraat van de stad, die hij zo lang heeft gediend.

Nog datzelfde jaar verlaat hij niet alleen de politieke arena, maar ook de stad Roermond. Hij verhuist naar Maaseik, de geboorteplaats van zijn jong overleden vrouw én de stad waar de Belgische tak van het bedrijf was gevestigd. Ondanks dat Henri het vast even had gehad met Roermond, werd zijn vertrek óók ingegeven door het overlijden van zijn broer Louis, die de zaak in Maaseik bestierde. In Maaseik vestigt Drehmanns zich in de prestigieuze Boschstraat, achter de Markt.

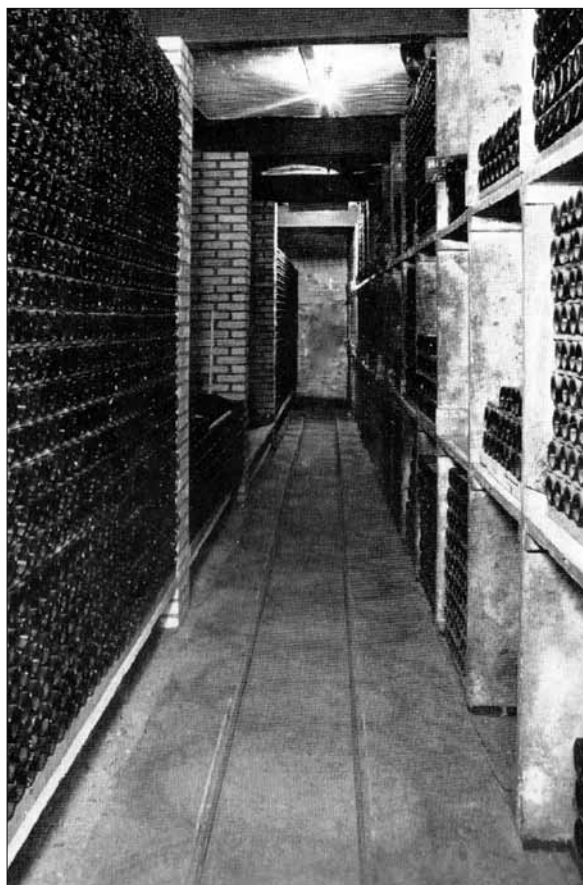
RAMPJAAR

In de door Henri's kleinzoon Jos (1925) geschreven familiechroniek wordt het jaar 1913 bestempeld als een "rampjaar." Daarmee wordt niet alleen bedoeld op de politieke nederlaag van Henri en het overlijden van broer Louis. Later dat jaar overlijdt ook Josephus, de bisschop.

Een ramp van een heel andere orde voltrok zich een jaar later, toen in 1914 de eerste wereldoorlog uitbrak. Nederland bleef weliswaar neutraal, maar met de wijnexport was het toen onmiddellijk gedaan. De handel met Duitsland stortte compleet in: het kwartaal direct vóór het uitbreken van de oorlog bedroeg de export nog 9710 liter (13.000 flessen), het kwartaal erop nog maar tachtig liter... In 1911 was een van Henri's zonen,

eveneens Henri (1883-1941) geheten, in de zaak gekomen. Nadat Henri senior in 1924 overleed, zette deze de zaak voort. Henri junior was ook degene die in 1935 het gotisch huis aan de Brugstraat een eerste keer restaureerde, en dat opnieuw deed toen het pand in de tweede wereldoorlog wederom schade had opgelopen.

Na de tweede wereldoorlog werd het bedrijf voortgezet door Jos Drehmanns, kleinzoon van Henri en later tevens directeur van het Limburgs Dagblad. Hij bouwde in 1955-1956 een woonhuis en kantoorruimte bovenop de wijnkelder aan de Minderbroederssingel 7. In 1973 besloot hij bij gebrek aan een opvolger om de wijnvoorraad te verkopen, waarmee na 150 jaar een einde kwam aan het familiebedrijf in Roermond. Het gotisch pand aan de Brugstraat werd kort na 1980 verkocht aan de familie Van den Bergh, die er nog steeds een sportzaak in drijft. Meer over de bouw- en bewoningsge-

De wijnkelder aan de Minderbroederssingel. Op deze foto is ook het smalspoortje te zien.

schiedenis, en de naam van het gotische huis in een volgende Ruimtelijk.

* Met dank aan de heer J.J.M.H. Drehmanns, voor het vriendelijk verschaffen van informatie over de wijnhandel en het gotische huis.

Open Monumentendag: Stichting Ruimte onder de pannen bij De Steenen Trappen en de Ursulakapel

Op Open Monumentendag (10 september) krijgt Ruimte onderdak in de Ursulakapel aan de Voogdijstraat en in Huis de Steenen Trappen in de Neerstraat. Beide gebouwen zijn op die dag geopend voor publiek. In De Steenen Trappen worden rondleidingen gegeven. Bij wijze van voorproefje volgt hier alvast een korte introductie bij de twee gebouwen.

De Steenen Trappen in zes vragen

TEKST: CHRIS ROEMEN EN HEIN TILBORHGS
FOTO'S: HARRY SEGERS

1. Hoe oud is het huis De Steenen Trappen?

Het huis De Steenen Trappen is gebouwd in 1666, een jaar na de tweede stadsbrand. Het mooie is dat je dit op verschillende plaatsen in het huis nog kan zien. Op de eerste plaats in de "cartouche" boven in de gevel waar het jaar 1666 duidelijk staat aangegeven. Ook in de deuren is dit jaartal afgebeeld, maar opgepast: die deuren zijn niet origineel. Op vooroorlogse afbeeldingen zijn andere deuren te zien, met een ander jaartal: 1724. In dat jaar werd het pand gekocht door F.J. Heereman van Zuydtwijck, die een jaar later ook huis De Spick bij Boukoul kocht. De oude deuren zijn waarschijnlijk bij een verbouwing in 1940 door Jos. Cuypers veranderd.

2. Wie bouwde het huis?

Het pand werd gebouwd door Peter van Boshuijsen, schout van Echt en rentmeester van het ambt Montfort. Zijn initialen zijn te lezen in de al genoemde cartouche aan de gevel. Voor de stadsbrand stonden hier huis De Gouden Valck en het Huis de Kraick. Daarvan was in elk geval De Gouden Valck en waarschijnlijk ook De Kraick bezit van de schoonfamilie van Van Boshuijsen.

3. Wie bewoonden het huis?

Natuurlijk was Van Boshuijsen zelf de eerste bewoner. Daarna volgden er nog vele. In de loop van de jaren werd het huis afwisselend als dubbel huis omgebouwd, en dan weer als enkel huis bewoond. In 1875 werd het pand eigendom van de Zusters van het Arme Kind Jezus uit Aken, een orde die daar in 1844 was opgericht door Clara Feij. De orde maakte van De Steenen Trappen een fors complex door aankoop van belendende woningen en nieuwbouw.

In 1994 verlieten de zusters van Clara Feij en de voogdijkinderen die er werden opgevangen het complex.

4. Hoe kwamen die zusters uit Aken hier terecht?

In Duitsland werd van 1871-1879 door de Duitse overheid (Bismarck) een felle strijd gevoerd tegen de katholieke kerk, de zogenoemde Kulturkampf. Liefst vijftien Duitse kloosterordes weken in die tijd uit naar Limburg, waaronder dus de zusters uit Aken.

5. Op het straatnaambordje aan de Paredisstraat staat dat De Steenen Trappen vroeger een kweekschool was. Hoe zit dat?

De zusters van het arme kind Jezus begonnen in De Steenen Trappen een meisjespensionaat. De meisjes kwamen allemaal uit Duitsland, en werden hier opgeleid tot onderwijzeres. Althans tot 1899. Vanaf dat jaar werden buitenlandse opleidingen als die in Roermond, in Duitsland niet meer erkend. De zusters schakelden er toe over om "hun" meisjes een bredere opleiding te geven die hen moest vormen tot beschaafde dames.

In 1908 werd een andere koers ingeslagen, en werden in de Steenen Trappen voogdijkinderen opgevangen. Voor de zusters zelf is die overgang altijd van het grootste belang gebleven. Typisch was dat in 1958 het vijftigjarig

jubiläum werd gevierd, terwijl de orde toen al 83 jaar in Roermond was.

6. Waarom vond Stichting Ruimte het niet zo'n goed idee om op de oude binnenplaats een woontoren van die hoogte te bouwen?

Een beeld zegt vaak meer dan duizend woorden. Zie bijgaande foto. Ruimte mocht meepraten over de bebouwing op de oude cour. Wij wilden de toren meer aan de rand zodat er een echt plein zou ontstaan. En wij vonden dat de toren niet boven de bestaande bebouwing uit zou mogen komen, dat zou het stadsbeeld verstoren. Wij werden bedankt voor onze adviezen en de projectontwikkelaar, met goedkeuring van de gemeente, maakte een ontwerp dat tot dit resultaat heeft geleid. Doodzonde. De belangstelling houdt niet over. Er is nog pas één appartement verkocht.

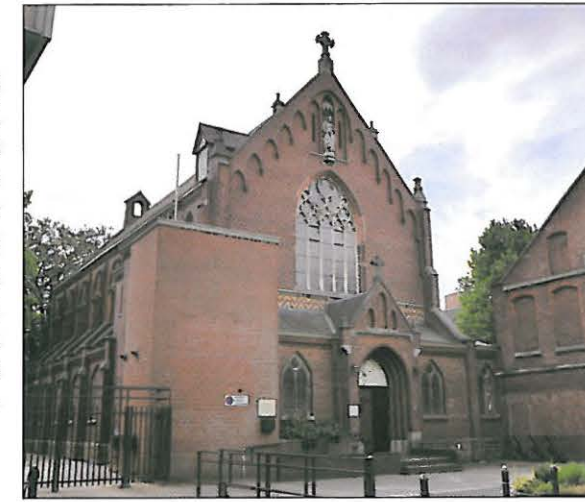
Engelen zijn mysterieuze wezens. Je kunt ze niet krijgen op bestelling. Ze komen dikwijls heel onverwacht of zijn onopvallend aanwezig. Soms komen ze met een boodschap, soms om je te beschermen. Ook Roermond heeft ineens zo'n engeltje. Op de hardstenen deurpost van de Steenen Trappen zit er eentje. Het ondersteunt zijn hoofdje en heeft de blik naar de hemel gericht. Hoe lang dit engeltje er al zat en waarom, weten wij niet. Wel dat het ontdekt werd bij de restauratie van de buitengevel. Medewerkers van het kantoor haalden het weg om beschadiging te voorkomen. Engeltjes zijn nu eenmaal kwetsbaar.

Het engeltje van Roermond

Maar ineens had het engeltje zijn oude plaats weer ingenomen. Neen, toch niet. Want het oorspronkelijke engeltje is nog in het kantoor. Op de plek waar het oude beeldje zat, zit nu een exacte kopie van het oorspronkelijke engeltje. Maar wel steviger vastgekit, alsof het wil zeggen, haal mij hier nooit meer weg, mijn aanwezigheid is niet voor niets. Mysteries leggen de mens het zwijgen op, hij kan het niet begrijpen. Maar hij wil het wel. Daarom doet Ruimtelijk hier een oproep. Wie kan ons helpen het mysterie van dit engeltje op te lossen? Wie weet hoe het daar kwam? En wat erachter zou kunnen zitten? De geruchtenmachine draait al volop. Er wordt gefluisterd dat dit niet het enige engeltje in Roermond is? Er zouden zich, heel verstoken, nog een of twee van deze engeltjes in de stad ophouden. Wie meer weet mag zich bij de redactie melden. Wij zullen heel prudent omgaan met informatie die dit mysterie kan oplossen.

TEKST: WIM JENNISSEN

In een stad vol kerken en kapellen weet lang niet iedereen waar de Ursulakapel te vinden is. Ze ligt in de Voogdijstraat tegenover het ommuurde stadspark De Karthuis. Ze valt wellicht ook wat minder op omdat ze een beetje verder van de weg af ligt dan de naastgelegen huizen en het Ursula-appartementencomplex. Ze is het laatste restant van een veel ouder Ursula-complex. Tot 1979 was de kapel onderdeel van het grote Ursula-

Ursulakapel: oud gebouw, nieuw gebruik

klooster, waar de zusters Ursulinen allerlei soorten onderwijs verzorgden, van kleuterschool tot middelbaar onderwijs voor meisjes. Het Pensionaat St. Ursula was in het begin van de vorige eeuw een bloeiende school met pensionnaires afkomstig uit de hele wereld. Door de kwaliteit van het onderwijs en de goede naam van de Ursulinen kwamen meisjes uit Engeland, Ierland, Italië, Roemenië, Luxemburg, Duitsland, Amerika, Indonesië, België en alle delen van Nederland naar Roermond.

De kapel werd rond 1900 ontworpen door ir. Jos Cuypers – zoon van Pierre Cuypers. Hij werkte van 1885 tot 1900 bij het bureau van zijn vader en bouwde langzaam ook een eigen praktijk op. Daarbij toonde hij zich een volbloed neogotisch. De Ursulakapel is daarmee een van de drie monumentale gebouwen uit de Cuypers-school die nog in Roermond te vinden zijn, naast het Stedelijk Museum en de Teekenschool. In de jaren '60 werd de binnenkant drastisch aangepast: de neogotische kapel werd gestukadoord en wit geverfd; de ramen en deuren in de absis werden dichtgemetseld, en Gilles Franssen ontwierp een nieuw raam voor boven het oksaal. Toen het klooster in 1979 werd gesloopt bleef alleen de kapel bewaard, maar ze bleef jaren leeg staan omdat er geen bestemming voor te vinden is.

De kapel is sinds 1984 eigendom van de Jonge Kerk, die er wekelijks haar

diensten houdt, maar het gebouw ook beschikbaar stelt voor andere doeleinden zoals concerten, tentoonstellingen, lezingen, ontvangsten en manifestaties op het gebied van duurzaamheid. In 2001 wordt de kapel aangewezen als rijksmonument, en dan begint ook de eerste fase van de restauratie. In de afgelopen 10 jaar heeft de Jonge Kerk – naast subsidies – veel eigen geld gestoken in restauratie. De westelijke gevel is opnieuw gevoegd en de glas-in-loodramen zijn vakkundig gerestaureerd. In een volgende fase komt de oostelijke gevel aan de beurt, maar door het grote aantal aanvragen komt de Ursulakapel in 2011 niet in aanmerking voor subsidie. "We sparen verder en doen volgend jaar een nieuwe poging", zegt Pieter Hoogland, de voorzitter van de Restauratiecommissie.

Wilt u de resultaten van de eerste 10 jaar restauratie komen bewonderen, dan is het komende Monumentenweekend (10 en 11 september) een mooie gelegenheid. De Ursulakapel is op beide dagen geopend. Er zijn gidsen aanwezig en er ligt informatie over de geschiedenis en de restauratie ter inzage. En er is een bescheiden boekenbeurs met boeken over geschiedenis en kunst. De opbrengst daarvan is uiteraard weer bestemd voor de verdere restauratie van de kapel. Ook de Stichting Ruimte en de Bond Heemschut zijn met een stand aanwezig tijdens beide dagen.

Open Monumentendag: **Stichting** bij **De Stee**

Op Open Monumentendag (10 september) krijgt Ruimte onderdak in de Ursulakapel aan de Voogdijstraat en in Huis de Steenen Trappen in de Neerstraat. Beide gebouwen zijn op die dag geopend voor publiek. In De Steenen Trappen worden rondleidingen gegeven. Bij wijze van voorproefje volgt hier alvast een korte introductie bij de twee gebouwen.

De Steenen Trappen in zes vragen

TEKST: CHRIS ROEMEN EN HEIN TILBORHGS
FOTO'S: HARRY SEGERS

1. Hoe oud is het huis De Steenen Trappen?

Het huis De Steenen Trappen is gebouwd in 1666, een jaar na de tweede stadsbrand. Het mooie is dat je dit op verschillende plaatsen in het huis nog kan zien. Op de eerste plaats in de "cartouche" boven in de gevel waar het jaar 1666 duidelijk staat aangegeven. Ook in de deuren is dit jaartal afgebeeld, maar opgepast: die deuren zijn niet origineel. Op vooroorlogse afbeeldingen zijn andere deuren te zien, met een ander jaartal: 1724. In dat jaar werd het pand gekocht door F.J. Heereman van Zuydtwijk, die een jaar later ook huis De Spick bij Boukoul kocht. De oude deuren zijn waarschijnlijk bij een verbouwing in 1940 door Jos. Cuypers veranderd.

2. Wie bouwde het huis?

Het pand werd gebouwd door Peter van Boshuijsen, schout van Echt en rentmeester van het ambt Montfort. Zijn initialen zijn te lezen in de al genoemde cartouche aan de gevel. Voor de stadsbrand stonden hier huis De Gouden Valck en het Huis de Kraick. Daarvan was in elk geval De Gouden Valck en waarschijnlijk ook De Kraick bezit van de schoonfamilie van Van Boshuijsen.

3. Wie bewoonden het huis?

Natuurlijk was Van Boshuijsen zelf de eerste bewoner. Daarna volgden er nog vele. In de loop van de jaren werd het huis afwisselend als dubbel huis omgebouwd, en dan weer als enkel huis bewoond. In 1875 werd het pand eigendom van de Zusters van het Arme Kind Jezus uit Aken, een orde die daar in 1844 was opgericht door Clara Feij. De orde maakte van De Steenen Trappen een fors complex door aankoop van belendende woningen en nieuwbouw.

In 1994 verlieten de zusters van Clara Feij en de voogdijkinderen die er werden opgevangen het complex.

4. Hoe kwamen die zusters uit Aken hier terecht?

In Duitsland werd van 1871-1879 door de Duitse overheid (Bismarck) een felle strijd gevoerd tegen de katholieke kerk, de zogenoemde Kulturkampf. Liefst vijftien Duitse kloosterordes weken in die tijd uit naar Limburg, waaronder dus de zusters uit Aken.

5. Op het straatnaambordje aan de Paredisstraat staat dat De Steenen Trappen vroeger een kweekschool was. Hoe zit dat?

De zusters van het arme kind Jezus begonnen in De Steenen Trappen een meisjespensionaat. De meisjes kwamen allemaal uit Duitsland, en werden hier opgeleid tot onderwijzeres. Althans tot 1899. Vanaf dat jaar werden buitenlandse opleidingen als die in Roermond, in Duitsland niet meer erkend. De zusters schakelden er toe over om "hun" meisjes een bredere opleiding te geven die hen moest vormen tot beschaafde dames.

In 1908 werd een andere koers ingeslagen, en werden in de Steenen Trappen voogdijkinderen opgevangen. Voor de zusters zelf is die overgang altijd van het grootste belang gebleven. Typisch was dat in 1958 het vijftigjarig

jubiläum werd gevierd, terwijl de orde toen al 83 jaar in Roermond was.

6. Waarom vond Stichting Ruimte het niet zo'n goed idee om op de oude binnenplaats een woontoren van die hoogte te bouwen?

Een beeld zegt vaak meer dan duizend woorden. Zie bijgaande foto. Ruimte mocht meepraten over de bebouwing op de oude cour. Wij wilden de toren meer aan de rand zodat er een echt plein zou ontstaan. En wij vonden dat de toren niet boven de bestaande bebouwing uit zou mogen komen, dat zou het stadsbeeld verstoren. Wij werden bedankt voor onze adviezen en de projectontwikkelaar, met goedkeuring van de gemeente, maakte een ontwerp dat tot dit resultaat heeft geleid. Doodzonde. De belangstelling houdt niet over. Er is nog pas één appartement verkocht.

Ruimte onder de pannen nen Trappen en de Ursulakapel

Engelen zijn mysterieuze wezens. Je kunt ze niet krijgen op bestelling. Ze komen dikwijls heel onverwacht of zijn onopvallend aanwezig. Soms komen ze met een boodschap, soms om je te beschermen. Ook Roermond heeft ineens zo'n engeltje. Op de hardstenen deurpost van de Stenen Trappen zit er eentje. Het ondersteunt zijn hoofdje en heeft de blik naar de hemel gericht. Hoe lang dit engeltje er al zat en waarom, weten wij niet. Wel dat het ontdekt werd bij de restauratie van de buitengevel. Medewerkers van het kantoor haalden het weg om beschadiging te voorkomen. Engeltjes zijn nu eenmaal kwetsbaar.

Het engeltje van Roermond

Maar ineens had het engeltje zijn oude plaats weer ingenomen. Neen, toch niet. Want het oorspronkelijke engeltje is nog in het kantoor. Op de plek waar het oude beeldje zat, zit nu een exacte kopie van het oorspronkelijke engeltje. Maar wel steviger vastgekit, alsof het wil zeggen, haal mij hier nooit meer weg, mijn aanwezigheid is niet voor niets. Mysteries leggen de mens het zwijgen op, hij kan het niet begrijpen. Maar hij wil het wel. Daarom doet Ruimtelijk hier een oproep. Wie kan ons helpen het mysterie van dit engeltje op te lossen? Wie weet hoe het daar kwam? En wat erachter zou kunnen zitten? De geruchtenmachine draait al volop. Er wordt gefluisterd dat dit niet het enige engeltje in Roermond is? Er zouden zich, heel verstoken, nog een of twee van deze engeltjes in de stad ophouden. wie meer weet mag zich bij de redactie melden. Wij zullen heel prudent omgaan met informatie die dit mysterie kan oplossen.

TEKST: WIM JENNISSEN

In een stad vol kerken en kapellen weet lang niet iedereen waar de Ursulakapel te vinden is. Ze ligt in de Voogdijstraat tegenover het ommuurde stadspark De Karthuis. Ze valt wellicht ook wat minder op omdat ze een beetje verder van de weg af ligt dan de naastgelegen huizen en het Ursula-appartementencomplex. Ze is het laatste restant van een veel ouder Ursula-complex. Tot 1979 was de kapel onderdeel van het grote Ursula-

Ursulakapel: oud gebouw, nieuw gebruik

klooster, waar de zusters Ursulinen allerlei soorten onderwijs verzorgden, van kleuterschool tot middelbaar onderwijs voor meisjes. Het Pensionsaat St. Ursula was in het begin van de vorige eeuw een bloeiende school met pensionnaires afkomstig uit de hele wereld. Door de kwaliteit van het onderwijs en de goede naam van de Ursulinen kwamen meisjes uit Engeland, Ierland, Italië, Roemenië, Luxemburg, Duitsland, Amerika, Indonesië, België en alle delen van Nederland naar Roermond.

De kapel werd rond 1900 ontworpen door ir. Jos Cuypers – zoon van Pierre Cuypers. Hij werkte van 1885 tot 1900 bij het bureau van zijn vader en bouwde langzaam ook een eigen praktijk op. Daarbij toonde hij zich een volbloed neogoticus. De Ursulakapel is daarmee een van de drie monumentale gebouwen uit de Cuypers-school die nog in Roermond te vinden zijn, naast het Stedelijk Museum en de Teekenschool. In de jaren '60 werd de binnenkant drastisch aangepast: de neogotische kapel werd gestukadoord en wit geverfd; de ramen en deuren in de absis werden dichtgemetseld, en Gilles Franssen ontwierp een nieuw raam voor boven het oksaal. Toen het klooster in 1979 werd gesloopt bleef alleen de kapel bewaard, maar ze bleef jaren leeg staan omdat er geen bestemming voor te vinden is.

De kapel is sinds 1984 eigendom van de Jonge Kerk, die er wekelijks haar

diensten houdt, maar het gebouw ook beschikbaar stelt voor andere doeleinden zoals concerten, tentoonstellingen, lezingen, ontvangsten en manifestaties op het gebied van duurzaamheid. In 2001 wordt de kapel aangewezen als rijksmonument, en dan begint ook de eerste fase van de restauratie. In de afgelopen 10 jaar heeft de Jonge Kerk – naast subsidies – veel eigen geld gestoken in restauratie. De westelijke gevel is opnieuw gevoegd en de glas-in-loodramen zijn vakkundig gerestaureerd. In een volgende fase komt de oostelijke gevel aan de beurt, maar door het grote aantal aanvragen komt de Ursulakapel in 2011 niet in aanmerking voor subsidie. “We sparen verder en doen volgend jaar een nieuwe poging”, zegt Pieter Hoogland, de voorzitter van de Restauratiecommissie.

Wilt u de resultaten van de eerste 10 jaar restauratie komen bewonderen, dan is het komende Monumentenweekend (10 en 11 september) een mooie gelegenheid. De Ursulakapel is op beide dagen geopend. Er zijn gidsen aanwezig en er ligt informatie over de geschiedenis en de restauratie ter inzage. En er is een bescheiden boekenbeurs met boeken over geschiedenis en kunst. De opbrengst daarvan is uiteraard weer bestemd voor de verdere restauratie van de kapel. Ook de Stichting Ruimte en de Bond Heemschut zijn met een stand aanwezig tijdens beide dagen.

DE OMGEVINGSVERGUNNING OFWEL: HOE DE GEMEENTE MET TWEE MATEN MEET! (door LJ)

Het zal u waarschijnlijk niet zijn ontgaan dat er nogal wat commotie is geweest over de bloembakken die op de Steenen Brug zijn geplaatst in opdracht van het City Management (zie foto). Wij hebben daar op ludieke wijze tegen geprotesteerd door het plaatsen van een aantal tuinkabouters in de bakken omdat de brug in onze ogen met deze bloembakken een hoog Efteling-gehalte heeft gekregen. Ook hebben we schriftelijk bij het College van Burgemeester en Wethouders bezwaar gemaakt tegen het plaatsen van de bloembakken zonder dat het College daarvoor een omgevingsvergunning heeft afgegeven.

City Management, een omgevingsvergunning voor bloembakken "that's all you need!"
Foto: Leonard Fortuin

De Wet Algemene Bepaling Omgevingsrecht (WABO) schrijft in hoofdstuk 2 voor in welke gevallen een omgevingsvergunning is vereist. Daar staat onder punt f vermeld dat zo'n vergunning nodig is in geval van "slopen, verstoren, verplaatsen of in enig opzicht wijzigen van een beschermd monument of het herstellen, gebruiken of laten gebruiken van een beschermd monument op een wijze waardoor het wordt ontsierd of in gevaar wordt gebracht." In onze optiek ontsieren de bloembakken de Steenen Brug en is dus een omgevingsvergunning noodzakelijk. Wij zijn ook van mening dat het College met twee maten meet. Want het College meent dat voor deze bloembakken geen omgevingsvergunning nodig is, terwijl datzelfde College van de Stichting Ruimte eist dat wij een omgevingsvergunning aanvragen voor het aanbrengen van 12 "infopanelen" op 12 verschillende monumentale panden in de stad. Volgens de ANWB, die subsidie verstrekt voor die panelen, is Roermond de enige gemeente in heel Nederland die voor het aanbrengen van zulke infopanelen een omgevingsvergunning eist.

Inmiddels heeft de gemeente ons informeel al te verstaan gegeven dat bij nader inzien ook voor de bloembakken een omgevingsvergunning had moeten worden afgegeven. Wordt dit met terugwerkende kracht alsnog geregeld? Geeft de eigenaar van de brug toestemming? Maar wie is "eigenaar" van de Steenen Brug? Interessante vragen waarop we graag het antwoorden willen vernemen.

Binnen de afdeling Bouw- en Woningtoezicht wordt onder tussen gediscussieerd over de noodzaak van een omgevingsvergunning voor onze infopanelen en die discussie beschouwen wij als winst!

HERSTEL RAMEN IN BOUKOUL (door CR)

Het Comité Behoud Glas in Loodramen in Boukoul heeft een boekje uitgegeven om geld in te zamelen voor het herstel van de ramen in de Theresiakerk. In de Boukoulse kerk zijn vooroorlogse ramen aangebracht van Joep Nicolas en na-oorlogse van Max Weiss. Met name van die laatste zijn enkele ramen beschadigd, onder andere door vandalisme. Het comité streeft ernaar om de monumentale ramen te restaureren en ze tevens voor toekomstig vandalisme te behoeden. Voor dat laatste dienen voorzetsramen te worden aangeschaft.

De hele operatie zal ongeveer 35.000 euro gaan kosten. Dat geld probeert men niet alleen bijeen te sprokkelen uit de verkoop van het boekje, maar ook door het aanspreken van diverse subsidiepotten. Wanneer alles volgens verwachting verloopt, kan het herstelwerk in de eerste helft van 2012 beginnen.

Het boekje, met beschrijvingen van alle ramen en korte biografische schetsen van Joep Nicolas en Max Weiss, is voor vijf euro te koop bij de VVV in Roermond.

BOUWWERELD IN MINIATUUR (door MW)

Tot Kerst is in 't Paradies (Munsterstraat 1) de tentoonstelling "Bouwwereld in miniatuur" van Harry Hovens te bezoeken. Naast stadsgezichten in pentekeningen en aquarellen zijn ook door Mathieu Koch gemaakte foto's van maquettes te zien. Hovens (1920) was bijna 25 jaar lang maquettebouwer. Hij is bekend als restaurator van de grote maquette van Roermond in het midden van de zeventiende eeuw, deze maquette staat nu in het Historiehuis. Hij maakte niet alleen maquettes met een historische inslag maar werkte, met name in de na-oorlogse jaren, ook voor architecten als Frits Peutz en Jan Zollner en ook voor bijvoorbeeld Madurodam. In opdracht van de Rijksdienst voor Monumentenzorg maakte hij eind jaren 50 een maquette van de oude kerk in Delft.

STRAATJE IN MERUM (door CR)

Foto: Harry Segers

Limburgs Landschap heeft een bijzondere erfenis gekregen: een boerderijtje met schuur en wei aan de Merumerbroekweg in Merum. Het boerderijtje wordt verbouwd tot een recreatiewoning van twaalf tot veertien personen. Een expliciete wens van de erflaters was dat het boerderijtje en de omliggende grond in de huidige staat behouden blijft. Daar valt veel voor te zeggen, want het betreft hier een fraai dorpsstraatje, met aan de ene kant van de weg oude boerderijtjes en aan de andere kant weien.

MAASTRICHTSE LAMPEN IN ROERMOND (door CR)

Foto: Harry Segers

In de Swalmerstraat is nieuwe verlichting aangebracht. De nieuwe verlichting is min of meer het slotakkoord van het Masterplan Openbare Verlichting Binnenstad, dat in 2007 werd vastgesteld. Aanvankelijk was de Gemeente van plan om in de Swalmerstraat zogenaamde overspan-verlichting aan te brengen, zoals ook in andere stadsdelen, maar daar maakte een aantal inwoners bezwaar tegen: deze vorm van verlichting zou niet passen bij

het monumentale karakter van de straat. Daarna toverde de Gemeente OMA uit de hoge hoed, het Oude Maastrichtse Armatuur. Deze lampen lijken veel op de lampen die er al hingen, maar ze hebben een iets modernere uitstraling en geven meer licht. Ter geruststelling: de Maastrichtse ster staat er niet op, wel de Roermondse lelie.

FORT SINT MICHEL IN VENLO-BLERICK. (door LJ)

In Venlo heeft men het plan opgevat om een nieuw voetbalstadion, inclusief een aantal andere voorzieningen, te bouwen op de plaats waar nu nog de kazerne (leeg) staat in Blerick nabij de Maasbrug. Onder die kazerne bevinden zich de resten van het Spaans Fort Sint Michel, gebouwd in 1643, dus op het einde van de 80-jarige oorlog (1568-1648) Alvorens met de bouw te beginnen is er archeologisch onderzoek gedaan. Voor de resultaten van dat onderzoek verwijzen we graag naar de website:

www.venlovernieuwt.nl/kazernekwartier/documentatie.

Uit dat onderzoek is (nogmaals) gebleken dat het hier een uniek fort betreft dat meer dan de moeite waard is om geheel of gedeeltelijk boven de grond te halen. De resten van dit fort zouden kunnen uitgroeien tot een voor Venlo unieke toeristische attractie waarmee de stad zich tot in lengte van dagen zou kunnen profileren, niet alleen in Nederland maar ook in de rest van Europa. Voor een stad die op zoek is naar een mogelijkheid om zich te profileren is het voor ons onbegrijpelijk dat deze unieke mogelijkheid niet met beide handen wordt aangegrepen.

De politiek in Venlo is over deze kwestie hopeloos verdeeld. Er zou zelfs sprake zijn van bewust niet of gebrekkig informeren van de Gemeenteraad! Dat heeft er o.a. toe geleid dat burgers een actiegroep hebben opgericht. Die actiegroep heeft een eigen site waarop u veel meer informatie kunt vinden dan wij in dit stukje naar voren kunnen brengen. (www.redonsfort.nl/index.php/home).

Ons heeft het verzoek bereikt om in een zienswijze gericht aan en het College van de gemeente Venlo en aan de Raad van de gemeente Venlo het unieke van deze vondst nogmaals te benadrukken en er op aan te dringen alles in het werk te stellen dit fort zichtbaar te maken.

Omdat wij in onze doelstelling hebben staan dat wij het monumentaal belang van Roermond en omstreken behartigen, zullen wij aan deze oproep zeker gehoor geven.

KUNST PREVENTIEF VERWIJDERD (door CR)

De golf van bronsdiefstallen noopt kunstenaars tot opmerkelijke maatregelen. Nadat in juli in Ool bij café De Lange zijn bronzen kunstwerk 'De haan' werd gestolen, besloot kunstenaar Wynand Thönissen een ander kunstwerk: De Kemphanen (bij de Oolderhof, van Marti de Greef) preventief weg te halen. De bedoeling is om het te herplaatsen op een manier die gegarandeerd "hufterproof" is. Thönissen denkt daarbij aan een ombouw van roestvrij staal. Een soort kooi, maar wel een "kunstzinnige".

Ook het reliëf op het Julianaplein in Herten werd door Thönissen, samen met enkele mensen uit het dorp, verwijderd om het later weer op "hufterproof" verankerde manier opnieuw te bevestigen.

Kunstenaar Marti de Greef heeft gemengde gevoelens bij de preventieve verwijdering van zijn beeld. 'Het stemt mij nu niet bepaald vrolijk om te horen dat mijn beeld "de kemp-

Foto: Hennie Retra

hanen" preventief is verwijderd, en dat men van plan is om er een rvs kooi omheen te zetten. Een betere oplossing lijkt mij om het beeld te voorzien van een chip, zoals bij andere bronzen beelden in Eindhoven is gebeurd of gaat gebeuren. Ook camera toezicht is een mogelijkheid. Alles beter dan gekooide kemphanen lijkt mij.' CJ

AANTAL INWONERS IN BINNENSTAD IN DE LIFT (door CR)

Het bewonersaantal van de binnenstad blijft groeien. In 2010 woonden er 161 mensen meer dan in het jaar daarvoor (4417 om 4256). In de jaren daarvoor schommelde het aantal steeds rond de 4250. Een mooi succes voor de Gemeente Roermond, in een periode waarin de bewoonbaarheid van binnensteden over het algemeen wordt bedreigd door ontvolking. Het zijn vooral eenpersoonshuishoudens, die zich in de binnenstad vestigen. Wellicht zal dit nog toenemen als straks de woontoren aan de Schuitenberg/Maria Gardestraat klaar is. Tenzij deze toren eenzelfde treurig lot wacht als het complex achter de Steenen Trappen.

Wat dreigt in het Roermondse te verdwijnen, hoe staat het met nieuwe projecten en wat doen 'die lui van Ruimte' daaraan?

Zie ook: www.stichtingruimteroormond.nl

TEKST: LUCIEN JANSEN EN
LEONARD FORTUIN
FOTO: HARRY SEGERS

FOUTJE!

"Op de rol" in het juni-nummer bevat een hoofdstuk over "Kosten archeologisch onderzoek". Daarin is helaas een fout geslopen. Op het einde van de eerste alinea van dat stukje staat namelijk vermeld dat de ongeveer € 50.000,- die aan subsidie zijn toegezegd voor archeologisch onderzoek aan de Roerkade ten koste zijn gegaan van het subsidiebudget voor 2011 en dat daarmee het totale subsidiebudget zou zijn verbruikt. Dat is ONJUIST. Het toegekende bedrag is ten laste gekomen van het budget voor monumentenzorg en archeologie. Het subsidiebudget vormt daar een onderdeel van en dat is voor deze subsidie NIET aangesproken. Van dat budget is eind augustus 2011 nog over € 24.000,-, dus u kunt nog een subsidie aanvragen. Wel snel zijn want het bedrag daalt (bijna) dagelijks!

EINDELIJK GEEN (NIEUWE) FRIETTENTEN MEER!

Wij hebben er al vaker een pleidooi voor gehouden, maar nu is ook het College van Burgemeester en Wethouders ervan overtuigd: Er moet een einde komen aan het almaar groeiende aantal frituren en cafetaria's in Roermond. Er zijn er in Roermond inmiddels 56! Deze laagdrempelige horeca kan moeilijk of niet worden geweerd uit panden die al de bestemming "horeca" al hebben. Maar de gemeente heeft aangekondigd géén bestemmingsplanwijzigingen meer te zullen afgeven ten behoeve van nieuwe laagdrempelige horeca. Inmiddels heeft de gemeente al diverse verzoeken van dat soort afgewezen, zodat we kunnen concluderen dat de gemeente in deze voortvarend bezig is.

KOOPZONDAGEN, OOK VOOR UW DAGELIJKSE BOODSCHAPPEN

De winkeltijdenwet uit 1996 stelt regels voor de openstelling van winkels, ook op zon- en feestdagen. Volgens die wet is openstelling op zon- en feestdagen in beginsel NIET toegestaan. Daar

moet echter bij aangetekend worden dat voor 12 zon- en feestdagen per jaar ontheffing kan worden verleend. Op grond van de zogenaamde "toeris-mebepaling" heeft de gemeenteraad ook de bevoegdheid af te wijken van het verbod op zondagsopenstelling indien een gemeente op zon- en feestdagen zo veel toeristen trekt dat daarmee openstelling is te verdedigen. De gemeenteraad heeft in 2002 het toeristische regime voor de hele gemeente Roermond van toepassing verklaard. Als toeristische trekkers worden o. a. gezien de Maasplas-sen, de monumentale binnenstad, de musea, het Theaterhotel de Oranjerie en de Meinweg.

Omdat de Winkeltijdenwet in een aantal gemeenten in Nederland nogal ruim werd geïnterpreteerd is de wet op 1 januari 2011 aangescherpt, d.w.z. er zijn een drietal stringente voorwaarden gesteld om de toeristen-bepaling op een gemeente van toepas-sing te mogen verklaren. Zo moet het toerisme naar en in die gemeente een substantiële omvang hebben, moeten die toeristen afkomen op uitgespro-ken toeristische attracties (en niet op bijv. het Designer Outlet Center!) en dient de openstelling van de winkels ten behoeve van die toeristen plaats te vinden. Bij de belangenafweging dient de gemeenteraad rekening te houden met de werkgelegenheid in de gemeente, de zondagsrust in de ge-meente en de leefbaarheid, veiligheid

en openbare orde in de gemeente. De gemeente Roermond heeft een onderzoek laten verrichten door een onafhankelijk adviesbureau dat gespecialiseerd is in toeristisch on-derzoek. Uit dat onderzoek blijkt dat de gemeente Roermond aan bovenge-noemde stringenter eisen voldoet en dat het na belangenafweging ver-antwoord is om in de *hele* gemeente Roermond wederom vrijstelling te verlenen, met uitzondering van Eerste Kerstdag en Nieuwjaarsdag. Aldus is dan ook vastgelegd in een nieuwe ver-ordening die op 1 januari 2012 ingaat. U kunt dus op zon- en feestdagen uw (dagelijkse) boodschappen blijven doen!

GEEN BOUWSTOP NIEUWE MOV

Omdat de Maatschappelijke Opvang Voorzieningen uiterlijk op 1 juni 2012 moet vertrekken uit het pand in de H. Geeststraat heeft het College besloten een nieuwe voorziening te bouwen aan de Spoorlaan-Zuid. Om-dat bewoners van de aangrenzende wijken Roermondse Veld en Kapel in 't Zand overlast vrezen van deze voorziening aan de rand van hun wijk hebben zij geprobeerd de bouw van deze voorziening te voorkomen c. q. te stoppen. Het verzoek gericht aan de Raad van State om de bouw stop te zetten in afwachting van de uit-spraak in het hoger beroep dat tegen de komst van het MOV is aangespan-nen, is echter door de Raad van State afgewezen.

SLOOP IN OOL

Aan de Broekstraat 38 in Ool staat een boerderijtje leeg dat waarschijnlijk bin-nenkort zal worden gesloopt. Dit pand heeft destijds op de eerste conceptlijst gestaan van gemeentelijke monumenten, maar is daarvan ook weer afgevoerd. Op die lijst zijn namelijk uiteindelijk alleen een beperkt aantal van de meest gave panden van de verschillende typen boerderijen geplaatst en op grond van dat criterium viel deze boerderij toen af. Wij betreuren de verwachte sloop van dit pand, maar zien geen mogelijkheden om het te behouden.

